

A visszatérés ígérete – *Valóságos könyvtár* – könyvtári valóság konferencia 2021

FODOR János

A Covid19-járvány okozta válság nemcsak egészségügyi, gazdasági vagy más érintett területek látószögéből értelmezhető, de jelei tapasztalhatóak az általános biztonságérzet megrendülésében, a hétköznapi normál ritmusának felborulásában is. Nemcsak az a kérdés, milyen lesz az idegenforgalom, a vendéglátás jövője, de általánosságban az is, visszatér-e minden a „régikerekvágásba”, s milyen alapélményekkel nőnek fel a mai kisiskolások, személyiségüket, emberi és tájékozódási kapcsolataikat hogyan módosítják a korlátozások között eltöltött, legfogékonyabb évek. A könyvtáros hivatás összeegyeztethetetlen a peszszimizmussal, ahogy általában maga a hivatás szó is: a cél érdekében felül kell kerekedni a változó körülményeken. Mégis, nyilvánvaló, hogy a társadalom és annak különböző közösségei számára tájékozódási lehetőséget kínáló intézmény- és szolgáltatásrendszerünk számos elemét súlyosan érintik a világjárvány következményei, gondoljunk akár a közösségi tereket

érintő korlátozásokra, akár a hitelesen szolgáltatható tudás és a hitelesített forrásokból kommunikált tudás mögött összeesküvést gyanító, biztonságérzetükben sérült tömegek konfliktusaira. A bizonytalanság idején felértékelődnek a jövőbe mutató, biztos alapokat bizonyító gesztusok, a rendszeresség biztosítása, az entrópia ellenében fenntartott ritmus, a hagyományt folytatódó ismétlődés. Szakmánkban és tudományterületünkön ilyen, hagyományosan ismétlődő gesztusként értékelhetjük a 2021 novemberében megrendezésre került *Valóságos könyvtár – könyvtári valóság* (VKKV) konferenciát is.

Az ELTE Könyvtár- és Információtudományi Intézete ötödik alkalommal, több mint 50 előadó közreműködésével szervezte meg két évente esedékes, így lassan évtizedes hagyományt teremtő eseménysorozatát, amely a könyvtár- és információtudomány legnagyobb hazai tanácskozásává vált. Az évek során megszokhattuk, hogy a kétnapos, bírálati rendszerű

1. kép

A konferencia nyitólapja

konferencián elismert hazai és külföldi szakemberek, tudósok, egyetemi oktatók és tudományos pályájuk kezdetén tartó doktoranduszok osztják meg friss kutatásaikat és gondolataikat interdiszciplináris tudományterületünk számtalan vetületéről. A konferencia egyik újdonságának a nemzetköziség új szintre emelése bizonyult. Az intézethez kötődő doktori program hallgatói és oktatói, valamint külföldi szakemberek előadásaira épülő, a thaiföldi Sukhothai Thammathirat Open University egyetemmel közös *Inspire and Engage* című angol nyelvű szekció megvalósítása fontos eredmény a nemzetköziesítésre törekvő felsőoktatásban, s jó példa a könyvtártudomány globálisan rokon problémáival foglalkozó kutatóinak együttműködési lehetőségére.

Az őszi konferencia másik újdonsága a szervezők, előadók és közönség interaktív együttműködése, sikeres próbatétele lett, miután a konferenciát lényegében egy hétvége alatt kellett a valóságosból az online térbe áthelyezni. A konferenciakezdés előtti héten felerősödő negyedik járványhullám és a regisztrálók nagy száma miatt nem lehetett kérdéses, hogy a VKKV sorozat ötödik konferenciáját virtuálisan kellett lebonyolítani. Bár a koronavírus-járvány elleni védekezés érdekében elkerülhetetlenül fel kellett áldozni a társas eseményeket, a szünetekre várt kötetlen beszélgetéseket, s a közvetítő platform korlátai miatt a regisztrációt is le kellett zárni 220 főnél, a szervezési és résztvevői bravúr sikerült: otthonról vagy munka-

helyről bejelentkezve, de értékvesztés nélkül, teljes élményt nyújtva osztotta meg gondolatait és kutatási eredményeit több mint félszáz előadó az érdeklődő közönséggel 2021. november 23-a reggelétől 2021. november 24-e késő délutánig.

A konferenciát *Bóna Judit*, az ELTE BTK tudományos és kutatásszervezési ügyekért felelős dékánhelyettese, majd *Szóllás Péter*, az EMMI Kulturáért Felelős Államtitkárság Könyvtári és Levéltári Főosztályának vezetője nyitotta meg. A virtuálisan megjelenteket *Kiszl Péter*, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézetének igazgatója, a doktori program vezetője, a konferencia elnöke köszöntötte.

A VKKV konferenciasorozat értékes hagyományaként először neves tudósok vallottak a könyvtárakhoz fűződő élményeik mellett arról, tudományos pályafutásukra milyen hatást gyakorolt a könyvtárakban végzett munka. *Hetényi Zsuzsa*, az ELTE BTK Szláv és Balti Filológiai Intézete, valamint *György Péter*, az ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézete professzorainak – mindketten az MTA doktorai – előadásai újabb személyes példákkal erősítették mindazt, amiről a korábbi konferenciák tudós előadói is bizonyosságot tettek: a könyvtárak épített tere, az ott igénybe vehető szolgáltatások, a hely hangulata szervesen összeforr a tudományos kutatás élményével, és meghatározza a tudós életpálya egyes szakaszait. Hetényi Zsuzsa könyvekre, találkozásokra, a könyv-

2. kép

Megnyitók: Bóna Judit, Szóllás Péter, Kiszl Péter

tárakkal kapcsolatos emberek és terek kapcsolódási hálózatára emlékezett. „Csend, magány és végtelen terek, melyek mindegyikétől gazdagabb lettem, s többet köszönhetek ezeknek, mint azt a kívülállók hiszik”

– írta absztraktjában a második tudós vendég, György Péter, méltatva a könyvtáraknak a szabadpolcos elrendezéssel asszociációkra, autonóm eligazodásra készítő otthonosságát.

3. kép

Tudósok a könyvtárról

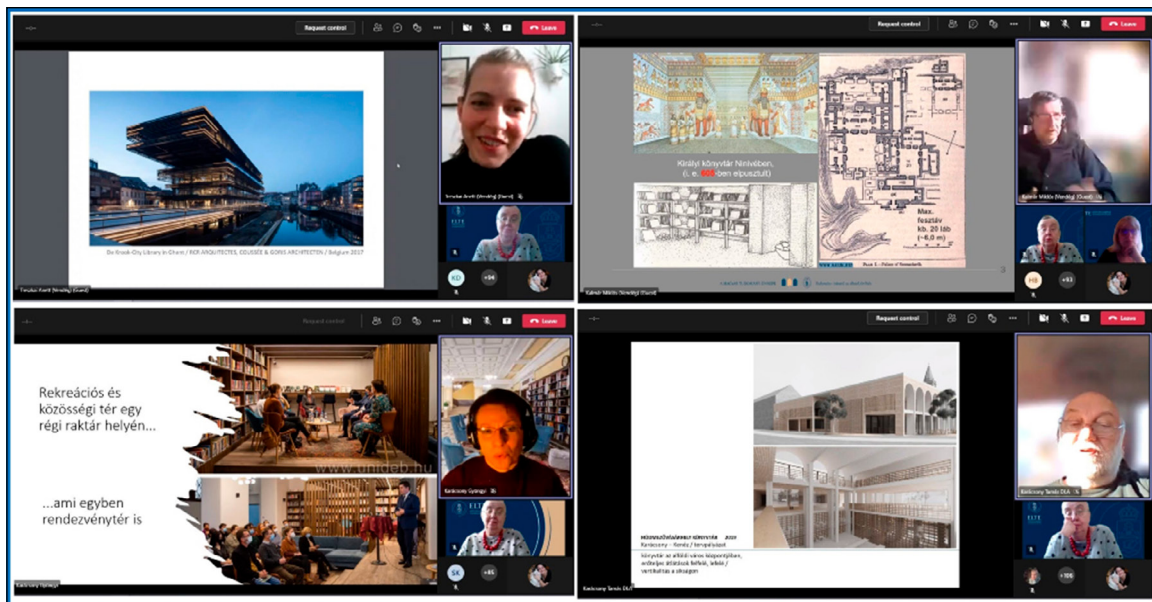
Az idei konferencia kiemelt témája a könyvtáráépítészet lett. A konferencia megrendezési módjában is hangsúlyosan jelen lévő pandémia hozzájárult a könyv-

táráépítészettel szemben támasztott követelmények mélyebb megértéséhez is, hiszen a közösségi tér hiányát is akkor éljük át legmélyebben, ha el vagyunk

👁️ A VISSZATÉRÉS ÍGÉRETE ... 👁️

zárva attól. Az előadások azt bizonyították, hogy a tervrajzokon, látványterveken bármilyen hatásosnak látszik egy új épület, szerepét csak akkor tölti be jól, ha minden eleme a hatékony működést szolgálja.

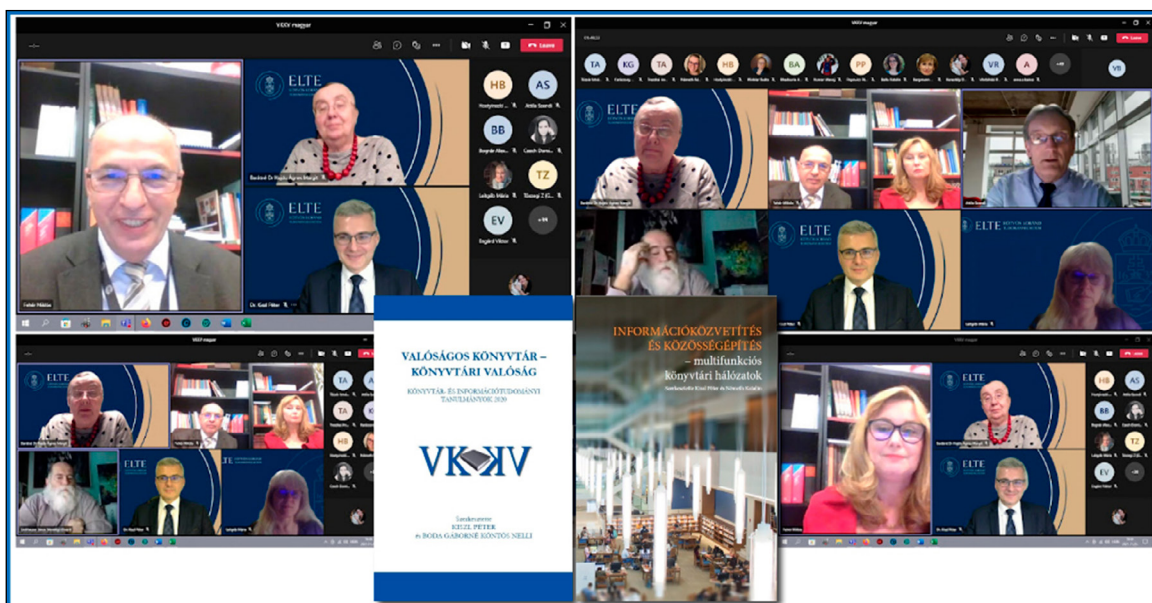
Csak az étellel teli, hosszú távon fenntartható közeg megtartó ereje dacolhat a változásokkal – akár az átmeneti, kényszerű bezárással is.

4. kép
Könyvtárépítészet

Ezt támasztották alá *Kalmár Miklós* és *Karácsony Tamás*, a BME Építésztechnika Kar vezető oktatóinak, továbbá *Somogyi Krisztina*, a Széchenyi István Egye-

tem Művészeti Kara tanárának és *Treszkai Anett*, az Archikon Architects tervezőjének előadásai. A megvalósult könyvtári felújításokról és a tervbe vett új

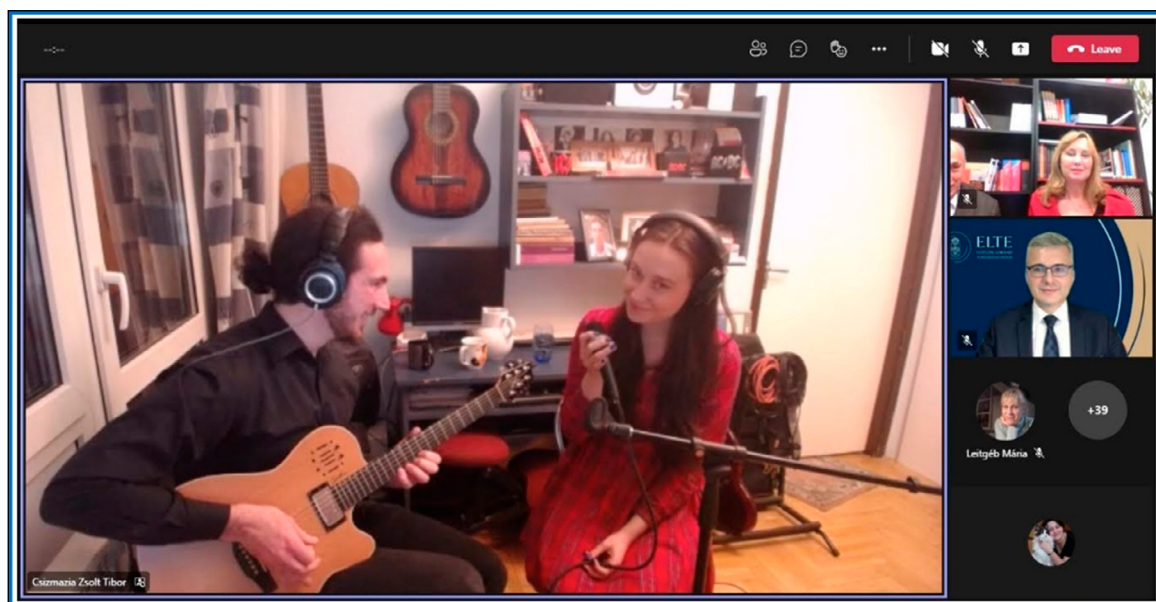

5. kép
Könyvbemutató

épületekről *Karácsony Gyöngyi*, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgatója, az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumának elnöke, *Szendi Attila*, a Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum főigazgatója, *Tózsér Istvánné Gécz Andrea*, a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár igazgatója és az Informatikai és Könyvtári Szövetség alelnöke, valamint *Liebhauser János*, a Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár igazgatója számolt be gazdagon illusztrált előadásokkal.

A konferencia programjában kapott helyet két, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet kiadásában megjelent kiadvány könyvbemutatója.

A 25 szerző közleményével megjelentetett, *Barátné Hajdu Ágnes* egyetemi tanárt köszöntő *Információközvetítés és közösségépítés – multifunkciós könyvtári hálózatok¹* és a *Valóságos könyvtár, könyvtári valóság: könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2020²* című köteteket *Sághi Ilona*, a *Könyvtári Figyelő* vezető szerkesztője, illetve *Fehér Miklós*, az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet igazgatója mutatta be. A szakmai programot oldva és lezárva, az ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézete hallgatóinak műsorával fejeződött be a konferencia első napja.

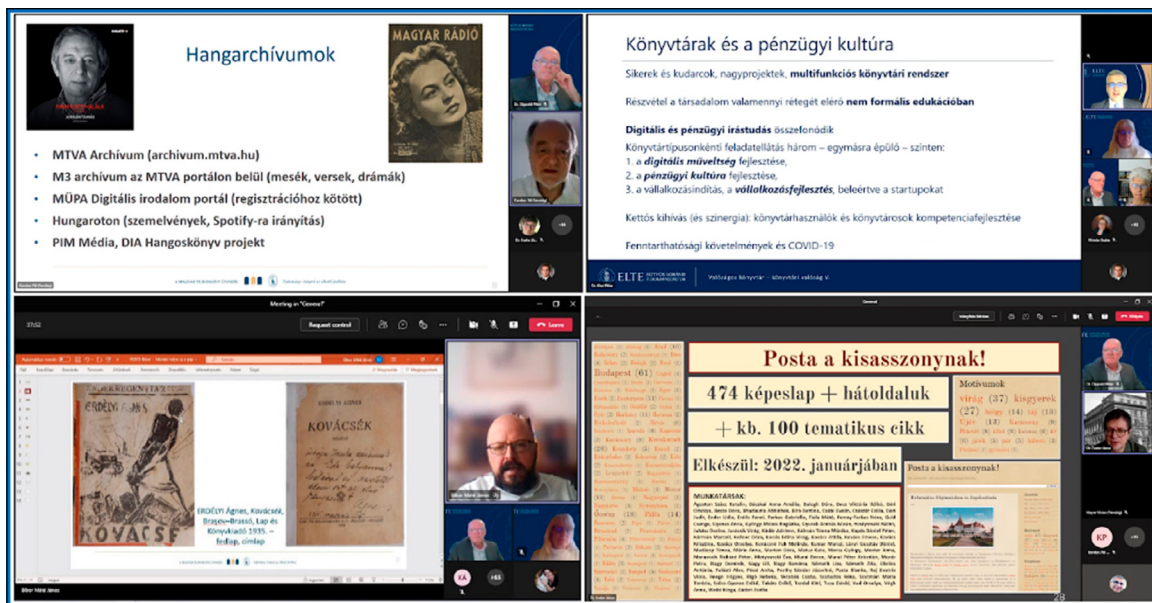
6. kép
Zenei program

A második napon a folyamatban lévő kutatások ízeletőivel gazdagodott a könyvtár- és információtudományról felmutatott panoráma: az intézet oktatóinak és doktoranduszainak előadásai a könyvtörténettől a mesterséges intelligenciáig, régi kéziratok és képs-lapgyűjtemények tanulságaitól a zöld könyvtár koncepciójáig fogták át a tudományterület teljes spektrumát. A szekcióelnöki teendőket *Dippold Péter*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtár igazgatója és *Dudás Anikó*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának könyvtárvezetője látta el, a Sukhothai Thammathirat Open University szakmai partnerségével összeállított angol nyelvű előadásokat pedig *Barátné Hajdu Ágnes*, az ELTE BTK Könyvtár- és

Információtudományi Intézetének egyetemi tanára, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke, az IFLA European Regional Division Committee tagja koordinálta.

Az intézeti oktatók közül *Bibor Máté* a könyvtártudomány és filológia mezsgyéjén, *Erdélyi (Glatter) Ágnes* dedikált *Kovácsék* kötetéből kiindulva fejtette fel *Radnóti Miklós* féltettvéreének sorsát és kapcsolatait. *Csik Tibor* a két világháború közötti német könyvtárügy történelmi szempontból is izgalmas változásait mutatta be. *Kerekes Pál* a pandémiára reflektáló témát választva, a részben kényszerhelyzet gyümölcseként népszerűvé váló új, audiovizuális irodalmi műfajok kialakulására és könyvtártudományi szempontból izgalmas vonásaira hívta fel a figyel-

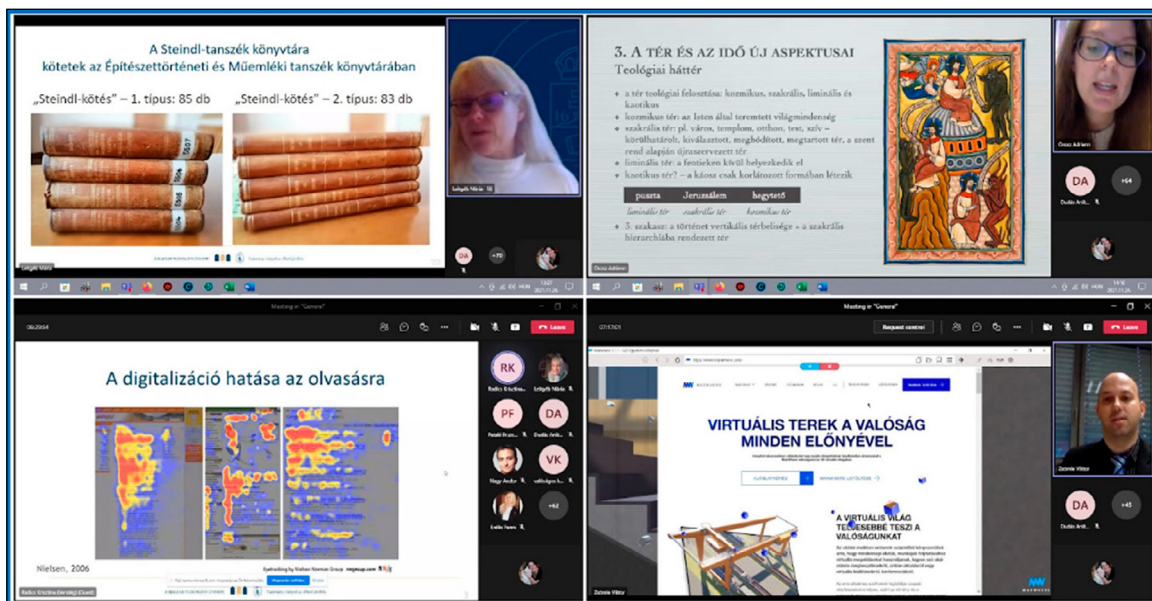
👁️ A VISSZATÉRÉS ÍGÉRETE ... 👁️

7. kép
Oktatóink kutatásaiból

met. E sorok írója egy hallgatókkal létrehozott új webgyűjtemény érdekességeit tárta a közönség elé: a régi képeslapok webes bemutatása nem újdonság, de a személyes, teljes képeslapgyűjtemények közreadása a korabeli fiatal nők helyzetéről, társas kapcsolatrendszeréről is adalékokkal szolgálhat. Kiszl Péter a pénzügyi kultúra könyvtári fejlesztésének ma-

gyarországi partnerhálózatát elemezve, nemzetközi kezdeményezésekre hivatkozva mutatta be a könyvtári hálózat szereplehetőségeit. *Senkei-Kis Zoltán* az olvasásterápia jelentőségét mutatta be a Covid19 és poszt-Covid helyzetekben. *Tószegi Zsuzsanna* a 2021. június 1-jétől hatályos szerzői jogi törvény hatásait elemezte a könyvtárak működési rendszerében,

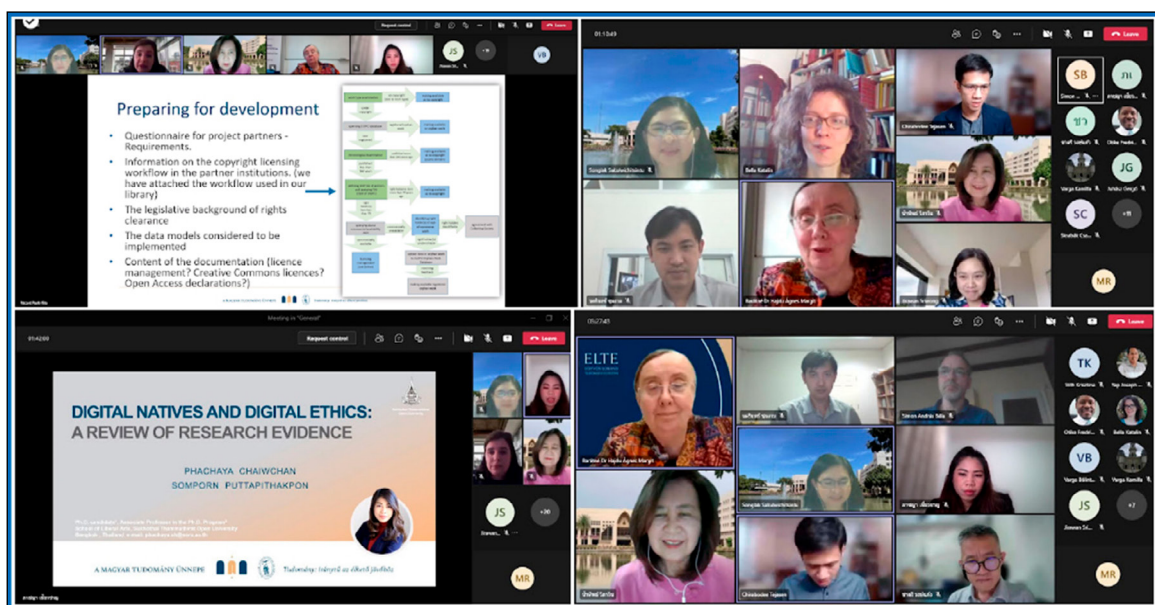
8. kép
Doktoranduszaink kutatásaiból

Winkler Bea pedig a könyvtár- és információtudomány nemzetközi szakirodalmának mesterséges intelligenciával foglalkozó halmazát vizsgálva mutatta be az MI és tudományterületünk viszonyát.

A doktoranduszok sorát az Open Access és az Európai Unió viszonyának újdonságait bemutató *Bilicsi Erika* nyitotta, értékelve a *Plan S* irányelv hatásaait. *Leitgéb Mária* a Steindl-tanszék könyvtáráról, a műegyetemi építészettörténet-oktatás szakkönyvtári hátterének kezdeteiről tartott előadást. *Nagy Andor* az új amerikai és európai, könyvtár- és információ-tudományi szabadalmak és használatiminta-oltalmak körképét mutatta be.

Nemes László munkahelyén, a Digitális Jólét Nonprofit Kft.-nél zajló tudástár-fejlesztésekről számolt be,

Orosz Adrienn pedig könyvtörténeti kutatási területéhez kapcsolódó témával, a román és korai gótikus stílusú angliai kódexek érdekességeivel készült a konferenciára. A pandémiához kapcsolódó előadással érkezett *Pataki Fruzsina* – a magyar zöld könyvtárak koronavírus-járvány alatti tevékenységéről – és *Radics Krisztina* – az olvasási szokások változásáról a járványhelyzet alatt. *Szűts Etele* az Európai Bizottság 2011/711/EU számú, a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetőségéről, valamint a digitális megőrzésről tett ajánlását értékelte tíz év távlatából. *Varga Anett* a Magyar Állami Földtani, Geofizikai és Bányászati Adattár gyűjteményében kínálkozó helytörténeti kutatási lehetőségeket mutatta be, *Zsömle Viktor* pedig a *MaxWhere VR/3D* böngésző alkalmazását könyvtári környezetben.

9. kép

Angol nyelvű szekció

Az angol nyelvű szekcióban a thaiföldi szakmai partner által delegált előadók kutatásaik és tapasztalataik alapján beszámoltak például a látáskárosultaknak Thaiföldön kínált könyvtári szolgáltatásokról, a digitális etika és a digitális bennszülöttek viszonyáról, az egészségügyi kutatási adatok kezeléséről a thai egyetemeken, a pszichiátriai tájékoztatásról és a thaiföldi információtudományi doktori programok együttműködéseiről. Az ELTE oktatói és doktoranduszai a szekcióban elhangzott angol nyelvű előadásaikban olyan témákat mutattak be, mint az IFLA Európai Regionális Osztályának Bizottsága a

szervezet struktúrájában (Barátné Hajdu Ágnes), a kortárs magyar írók közösségimédia-jelenléte (*Bella Katalin*), az EODOPEN projekt (*Radó Rita*), az integrált könyvtári rendszerekre épülő adatbányászati lehetőségek (*Simon András*, doktorandusz), az afrikai egyetemi könyvtárak digitalizálási törekvései (*Fredrick Wawire Otike*, doktorandusz) és a fiatalok közösségihálózat-használati szokásai (*Joseph Marmol Yap*, doktorandusz).

A novemberben megrendezett konferenciával hagyományosan a magyar tudományt is ünnepeltük. *Tudomány: iránytű az élehető jövőhöz* – szölt a *Ma-*

gyar Tudomány Ünnepeinek mottója, s az elmúlt két év tanulságai alapján a tudomány egésze számára is minden eddiginél fontosabbá váltak a konferencián újra és újra, számos kontextusban visszatérő témák: a könyvtárak szerepe a tények és összefüggések megismerésében, a környezetünkben zajló folyamatok megértésében, a közérthető és élményalapú ismeretátadásban, az álhírek visszaszorításában.

Hiszünk abban, hogy irányt a visszatéréshez a „normális működés” felé és egyben a könyvtári terek és szolgáltatások megújításához csak az árnyalt, tudományos hitelű szempontrendszerek, kutatások, eredmények mutathatnak, s bízunk benne, hogy konferenciánk is ilyen tanulságokkal szolgált a hallgatóságnak és tudományterületünknek. A könyvtárügy és könyvtártudomány számára 2021 novemberében egy könyvtárépítészeti fókuszba állító, interdiszcipliná-

ris tudományterületünk számtalan, zavartalanul folyó kutatásából ízelítőt adó esemény szimbolikus értékű: a pandémia dacára is zavartalanul megrendezett, de a pandémiával sokféle nézőpontból foglalkozó nemzetközi konferencia a visszatérés ígérését hordozza, s a bizonytalan időszakban a folytatódó hagyomány ritmusával int nyugalomra. A könyvtár mint közösségi tér iránt az elzártság csak megnövelte az olvasók igényét, s maga a könyvtár mint a biztos tudás, tájékozódás jelképe szolgáltatásként és épített közösségi térként is felértékelődhet a pandémia utáni világban. Az IFLA 2021-es *Trend Report Update*-jét³ idézve: polarizálódásra hajlamos, tudományos hitelességet is megkérdőjelező világunkban a könyvtárak világitótoronyként működhetnek, a tudás demokratikus helyszíneiként segítve a részvételt, együttműködést és átláthatóságot.

(Beérkezett: 2021. január 19.)

Jegyzetek és irodalmi hivatkozások

1. KISZL Péter – NÉMETH Katalin, szerk. Információkövetítés és közösségépítés – multifunkciós könyvtári hálózatok. Budapest: ELTE Bölcsészettudományi Kar Könyvtár- és Információtudományi Intézet, 2020. 344 p. ISBN 9789634891758
2. KISZL Péter – BODA GÁBORNÉ KÖNTÖS Nelli, szerk. Valóságos könyvtár – könyvtári valóság: Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2020. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Könyvtár- és Információtudományi Intézet, 2021. 447 p. ISBN 9789634892687
3. IFLA Trend Report 2021 Update [elektronikus dok.]. == Az IFLA honlapja. IFLA, [2021.] Hozzáférhető: <https://repository.ifla.org/handle/123456789/1830> [Megtekintve: 2021.01.10]

Kapcsolódó weboldalak

- A konferencia honlapja: <http://lis.elte.hu/vkkv/>
- A részletes program, a beszámolóban szereplő előadók affiliációival és előadásai pontos címével: <http://lis.elte.hu/vkkv5>
- A konferencia programfüzete: http://lis.elte.hu/vkkv5/VKKV5_absztrakt_fuzet.pdf
- A konferencián készült képernyőfotók: <https://photos.app.goo.gl/DSCGEyaJ5v7mkste6>
- A konferenciához kapcsolódó tanulmánykötet-sorozat az ELTE repozitóriumában: <https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/56432>

Az OSZK Könyvtártudományi Szakkönyvtár nyitvatartása

2022. április 1-től

Kedden, szerdán és pénteken: 9-től 17 óráig,
csütörtökön 9-től 20 óráig,
szombaton 9-től 14 óráig

várja a Szakkönyvtár a kedves olvasókat.